

Badiou Düşüncesinde Özne ve Öznenin Küme Kuramsal Temelleri

Subject and Set Theoretical Foundations of Subject in Badiou's Thought

ENGİN KOCA

İstanbul Medeniyet University

Received: 23.05.2020 | Accepted: 18.07.2020

Abstract: Frege's project to reduce arithmetic to logic and the development of axiomatic set theory to eliminate the paradoxes that emerged in this Project and the changes caused by attempts to prove Cantor's continuum hypothesis within the boundaries of axiomatic set theory have also transformed the way of making philosophy. One of the thinkers that this transformation can be followed is Alain Badiou. According to him, in the classical way of thinking, there is no explanation for a new thought to be born out of the truth regime with an event. Neither in Plato and Aristotle nor in Kant can there be a place for the process of such an incident and the subjectivation of a person loyally attached to this event. But Badiou, who claims that set theory is the new ontology, thinks that this ontology makes room for the subject and has the opportunity to explain how it is possible. Badiou argued that people who were the perpetrators of the coming of a new truth into existence, who faithfully connected humanity to events that carried humanity to a new historical moment by changing politics, science and art, became the subject of being separated from the animal-human. Based on this subject theory, while grounding the historical of man, it paved the way for proposing brand new theses in the field of ethics and politics.

Keywords: Badiou, set theory, being, event, subject.

Giriş

Alain Badiou, içinde yaşadığımız çağda felsefenin, yorumbilgisel (hermenötik), analitik ve postmodern yönelimler olmak üzere üç gelenek üzerinde yükseldiğini düşünür. Bu üç yönelimin iki ortak özelliği vardır. İlk olarak bu üç gelenek de metafiziğin imkânını reddederler; dolayısıyla felsefe, metafiziği ayakta tutabilecek bir yetkinlikte ve durumda değildir. Badiou için bu tavır, felsefeyi, felsefenin sonu içinde konumlandırmak anlamına gelir (Badiou, 2006, s. 16).

Badiou'nun örnekleri ise Heidegger, Carnap ve Lyotard'tır. Heidegger'e göre içinden geçtiğimiz dönem, "Platon'a kadar uzanan bütün bir çağın, bütün bir varlık ve düşünce tarihi çağının kapanışındır" (Badiou, 2006, s. 16). Heidegger, her şeyi ölçülebilir kılmaya çalışan ve bu şekilde ilgili nesneyi tekniğin kullanım olanakları zaviyesinden ele alan hesaplayıcı düşünmenin karşısına şiiri yerleştirir. Çünkü bu teknik odaklı hesaplayıcı düşünme metafiziğin imkânlarını tüketmiş ve hakikat problemine şiirden başka bir imkân bırakmamıştır (Badiou, 2005, s. 123-129; 2004, s. 23).

Öte yandan Carnap için de metafiziksel önermeler anlamsızdır, çünkü bir şey hakkında değerlerdir. Ona göre bir önermenin anlamı, o önermenin doğrulanabilme yöntemidir. Bir önermenin nasıl doğrulanabileceği tasavvur edilemiyorsa, o önermeden tarafların ortak bir şey anlamaları söz konusu olamaz. Carnap için metafizik önermelerin anlamları bilgisel değil, duygusaldır. Bu önermeler ne doğru, ne de yanlıştır; çünkü olgusal savları yoktur (Badiou, 2004, s. 23). Aynı sonuca farklı bir yerden ulaşan Lyotard ise, büyük anlatıların ölümünü ilan eder ve modern metafizikle ilişkilendirilen özne ve tarih konfigürasyonlarının altını boşaltır. Bu üç yönelim için de klasik felsefenin ortaya koyduğu biçimde bir hakikatten söz edilemez. Onun yerini bir anlamlar çokluğu alır ve bu şekilde hakikat yönelimli bir felsefeden anlam yönelimli bir felsefeye geçilir (Badiou, 2006, s. 16-17).

Bu çerçevenin sonucu ise, bu üç yönelimin ikinci ortak özelliği olan dil merkezli düşünmeyi ortaya çıkarır. Bu yönelimler düşünmeyi dilin sınırları içerisinde alır ve onun nelere yetki verdiğini, kurallarını tespit etmeye çalışırlar. Bu şekilde dili yeni aşkın olarak konumlandırırlar (Badiou, 2006, s. 17).

Badiou için felsefe bir tutku işidir; bu üç yönelimin zikredilen iki aksiyomu, “felsefeye, isyan, mantık, evrensellik ve risk dörtlü biçimine bürünmüş arzusunu ayakta tutma aracı veremez” (Badiou, 2006, s. 18). Dili düşünmenin ufku olarak varsaymak, evrenselliği değil parçalanmayı ortaya çıkarır. Ne kadar çok dil varsa o kadar çok hakikat vardır ve düşünme kendisini bir dil oyunları içerisine hapsedilmiş olarak bulur (Badiou, 2006, s. 18-19). Badiou, hakikatin yerini çoklu dil oyunlarının almasına “modern sofizm” adını verir (Türk, 2013, s. 229). Bu dillerden birini, Heidegger’in Almanca, analitik felsefenin ise bilimsel dil için yaptığı gibi “varlığın dili” şeklinde varsaymak ise faşist yönelimlere kapı açar (Badiou, 2006, s. 19).

Öte yandan hakikatin yerine ikame edilen çok anlamlılık, felsefeyi, para ve malumat ticaretinin dolaşım nesnesine dönüştürür, onu işlevsiz ve arzusuz bırakır. Badiou için felsefe, bu sonsuz dolaşım rejimini kesintiye uğratma imkânı ya da bu kesinti noktalarının olabilirliğini inceleme faaliyetidir. Çünkü bu kesinti noktaları, “kendisi dışında başka hiçbir koşulla sunulmayan ve mübadele edilemeyeceği gibi dolaşıma da sokulamayan bir şey”dir (Badiou, 2006, s. 19).

Badiou düşüncesi, zikredilen bu kesinti noktaları üzerinden insanlık tarihinin bir momentten diğerine geçmesinin nasıl gerçekleştiğini açıklamaya, bu zaviyeden de insanın özne olmasının imkânını ortaya koymaya çalışmaktadır. Badiou’nun bu felsefi perspektifi ise iki kavram temelinde ortaya çıkar: varlık ve olay. Bu makale, ifade edilen bu iki temel kavramın Badiou düşüncesindeki içerimlerini ve onların küme kuramıyla olan ilişkilerini açık kılmaya çalışmakta, buradan hareketle de Badioucu özne üzerine bir değerlendirme ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Varlık

Badiou kendi ontolojisini, hemen tüm eserlerinde değişik veçhelerle ele alsa da, asıl olarak *Varlık ve Olay* isimli eserinde serimler. Eser, felsefe tarihi boyunca varlık sorusuna verilen, varlığı Bir’e ve Çokluk’a tabi kılan cevapları teşhis eder ve bu cevapların kritiğini ortaya koyar. Badiou bir yandan eleştirilerini yaparken, öte yandan Cantor’dan Gödel’e ve Cohen’e kadar pek çok matematikçinin katkılarıyla geliştirilmiş olan küme kuramının yeni ontoloji olduğunu ve bu ontolojinin varlığı *sonsuz çokluk* olarak tespit ettiğini iddia eder. *Varlık* kavramı ontolojinin sınırlarını çizerken,

sınırdaki bulunan olarak *Olay* kavramı kitabın diğer eksenini oluşturur. Bu çerçevede Badiou, kendi *Varlık ve Olay* felsefesinin sonsuz çokluk, çoklu birlik, boşluk, fazla (*excess*), sonsuzluk, zorlama, jenerik, hakikat, özne, durum gibi temel kavramlarının içerimlerini tartışır.

Badiou, küme kuramının kendi felsefi dizgesinin ontolojisi olduğunu, eserinin İngilizce tercümesine yazdığı önsözde, kitabın içerdiği konuları özetledikten sonra şu cümlelerle anlatır:

Bu tezleri tutarlı bir çerçevede tartışmaya ve onları birbirleriyle ilişkilendirmeye çalıştım. Dahası, oldukça karmaşık matematiksel araçları bunun hizmetine sundum. Sonsuz saf çokluğu düşünmek için Cantor'un küme kuramından faydalandım. Hakikatlerin jenerik karakterini düşünmek için Gödel'in ve Cohen'in, bir çokluğun bir "parçası" olmakla ilgili derin düşüncelerine yüzümü döndüm. Ve bu araçlarımı radikal tezleri olan matematiksel biçimcilikle destekledim: Varlık olmak bakımından varlık, saf çokluktan başka bir şey değildir; bunun ontoloji olduğunu söylemek meşrurdur ve varlık olmak bakımından varlığın bilimi de matematiğin kendisinden başka bir şey değildir (Badiou, 2005, s. xiii).

Badiou için genel olarak matematik, özel olarak küme kuramı ontolojidir (Badiou, 2005, s. 4). Ontolojinin matematik olduğunu söylemek, varlığın matematiksel olduğunu söylemek anlamına gelmemektedir. Bu tez dünya hakkında değil söylem hakkındadır (Trott, 2011, s. 82). Badiou, Fraenkel, Hillel ve Levy tarafından yazılmış olan "Küme Kuramının Temelleri" (*Foundations of Set Theory*) isimli kitaptan şu alıntıyı yapar:

İlk sorumuz kümelerin - bu ya da şu kümenin değil ama genel olarak kümelerin - ontolojik statüsüyle ilgilidir. Çünkü kümeler, bilindiği gibi filozofların tümeller (*universals*) olarak adlandırdıkları şeylerdir; şu anki problemi-miz iyi bilinen ve fazlasıyla tartışılmış olan *tümellerin ontolojik statüsü* probleminin bir parçasıdır (Badiou, 2004, s. 4).

Dünyayı sınıflandırmak ve kendimize sunmak için kullandığımız kavramların, kategorilerin ya da kümelerin gerçekliği, onların dünya ile ilişkisinin nasıl olduğu küme kuramından incelenir. O halde küme kuramı, bizatihi ne var ne yok sorusuyla uğraştığı için ontolojidir.

Badiou için, ZFC küme kuramındaki genişleme aksiyomuna (*axiom of extensionality*) göre varlık, "Bir" olarak değil, "Çokluk" olarak düşünülmek

durumundadır (Badiou, 2005, s. 60-61). Cantor'un, küme dünyasını, en dibinde sonsuz sayallığa ($\aleph_0$) sahip doğal sayılar kümesinin olduğu bir sonsuz kümeler hiyerarşisi olarak formüle etmesi (Badiou, 2017, s. 23-24; Tiles, 1989: 107-110), Badiou'ya bu çokluğun sonsuz olduğunu söyleme hakkı verir. Bu çokluğun tutarsızlığı ise Gödel ve Cohen'in sürey varsayımının (*continuum hypothesis*) statüsü ile ilgili yapmış oldukları ispatlardan kaynaklanır (Tiles, 1989: 138-139 ve 175-185).

Ontoloji, bu sonsuz ve tutarsız çokluğun düşünüldüğü alandır. Herhangi bir yüklem veya kategori ile nitelenmesi mümkün olmadığı için de saf çokluk olarak varlığın tanımı yapılamaz (Badiou, 2005, s. 42-44). Özelde küme kuramının, genelde matematiğin ontoloji olmasının anlamı da budur; çünkü matematik aksiyomatik bir sistem olarak işlem yapan ama tanımlamayan bir bilimdir. Ancak aksiyomatik bir düşünme, tanımlamasızın düşünebilir (Badiou, 2004, s. 43-45). Badiou için matematik, Tanrı'ya başvurmadan sonsuzluğu düşünebilmenin yegâne yoludur.

Tanrı yoktur. Bu aynı zamanda şu demektir: Bir yoktur. Çoklu "birsiz"lik – her çoklu varlık da bir çokluklar çokluğundan başka bir şey değildir – varlığın yasasıdır. (...) Çünkü sonsuz, Cantor'un küme teorisini yaratarak gösterdiği gibi, aslında sadece çoklu-varlığın en genel formudur. Aslında, her durum, her biri kendi içinde birer çokluk olan sonsuz sayıda unsurdan/elemandan oluşan bir çokluktur (Badiou, 2013, s. 39).

Küme kuramının ayırım aksiyomu (*axiom of separation*) tüm kümelerin, daha önceki kümelerden inşa edilmesini ifade eder ve böylelikle matematiksel dilin kurallarını belirleyerek varlığa dolaysızca temas edilmesini yasaklar. Bu şekilde varlığı tamamlanmış *Bir* olarak görmeyi de imkânsız kılar (Badiou, 2005, s. 45-47). Her bir kümenin, kendisi dışındaki kümelerle ilişkisi cinsinden tanımlanması, onun varlığını da bağıntısal kılmaktadır; diğer bir deyişle insandan bağımsız dışarıda bir kümeler dünyası gerçekliği yoktur. Orada sadece sonsuz çokluk vardır (Badiou, 2005, s. 91-103). Fakat bu tutarsız sonsuz çokluk düşünceyle kavranabilir değildir; ontoloji onu ancak “bir olarak sayma” (*count-as-one*) işlemiyle düşünebilir. Tutarsız saf çokluk bir-olarak-sayma işlemi ile – küme kuramı terminolojisiyle söylenirse “elemanı olmak” (*belonging*) bağıntısı ile – tutarlı çokluk haline getirilir (Badiou, 2005, s. 24).

Bir yoktur ama bir-olarak-sayma işlemi ile bir-leştirme vardır. Tutar-sız çokluk ancak tutarlı çoklu birlik haline getirilerek düşünülebilir. Küme kuramı bu çerçevede varlığı *Bir*'e indirgemenen çokluk olarak düşünüle-bilmeyi mümkün kılmaktadır. Küme, bir olarak sayma işlemi ya da elema-nı olma bağıntısı ile çoklukları birleştirmenin adıdır. Ama bu çokluklar nihai bir-liklerden meydana da gelmez, "herhangi bir çokluk, yapısal ola-rak çokluğun çokluğudur" (Badiou, 2005, s. 45). Cantorcu küme dünyasın-da, tüm kümeleri içeren bir evrensel küme de olamaz. Dolayısıyla küme kuramı hem "*Bir*"ın varlığın bir niteliği olamayacağını hem de tutartlaştırı-lamayan çoklukların sonsuz varlığını" ortaya koymaktadır (Türk, 2013, 241-242).

Durum

Badiou için durum, tutarsız sonsuz çokluğun sayılarak "bir" kılınmış biçimi olarak tutarlı çoklu birliğe verdiği isimdir. Ama buradaki "bir"lerin de ontolojik olarak çokluğun çokluğu olduğu unutulmamalıdır (Badiou, 2005 s. 28-29). Bütünlük ya da birlik çokluk üzerindeki bir işlemidir. Bu bütünlük-birlik, durum içerisinde sunulandır. Varlık (saf çoklu) kendisini sunmaz; sadece varlık olarak varlık, "bir" kendisini sunar (Badiou, 2005, s. 25-26). "Çokluğa ait olan daima bir çokluktur, elemanı olmak (bir-olarak-saymak) bir varlık statüsü, yapısal bir özellik değil sadece basit bir bağın-tıdır; elemanı olmak ile çokluk, başka bir çokluk olarak sunulmaktadır" (Badiou, 2005, s. 62-69).

Badiou'nun ısrarla bir-liklerin başka çoklukların çoklukları olduğunu söylemesindeki amaç, varlığı küme kuramının aksiyomatik düşünme bi-çimiyle bir-leştirmesinin ortaya çıkardığı durumun asla mutlak olmadığını, tasnif şemalarının geleceğe açıklığını ve değişebilirliğini vurgulamaktır. Çünkü bu onun *Olay* kuramının zeminini oluşturacaktır.

Her ne kadar bir-olarak-sayma işlemi ile tutarsız saf çokluk, tutarlı çoklu birlik hale getirilmeye çalışılsa da, durum içerisinde her zaman tu-tarsız saf çokluğun bir parçası kalır (Badiou, 2005, 55-56). Durumun yasa-sının altına düşmeyen, düşmediği için de görülemeyen bu parçaya Badiou boşluk ya da hiçlik adını verir. Badiou'ya bunu söyleyebilme hakkı veren şey, küme dünyası olarak yapılandırılmış durumun, yani Gödel'in inşa edilebilir evren modelinin zemininde boş kümenin olmasıdır. Gödel'in

gösterdiği gibi tüm kümeler inşa edilmektedir; bağımsız varlıkları yoktur. Bu inşa faaliyetinin ilk basamağı çelişik kavramın kaplamı olan boş kümedir; onun sayesinde bir elemanlı küme, onlara dayanılarak da diğerleri inşa edilmektedir (Tiles, 1989: s. 175-179; Bagaria, 2019). Çelişik kavram, diğer bir deyişle hiçlik – çünkü ancak çelişkiye düşmeden düşünülebilen şey vardır – çokluğun en temel birimi olarak karşımıza çıkar.

Küme kuramındaki boş küme, durum içerisinde tanımlanamaz olan boşluktur. Diğer bir deyişle boşluk, durum içerisinde tutarsız çokluğun diğer adıdır. Dolayısıyla mevcut durum içerisinde kuşatılamaz, adlandıramaz ve doldurulamaz olandır; o hiçbir elemanı olmayan kümedir. Boşluk, tüm terimler tarafından içerilir; zira bütün terimler çokluğun çokludur ve çokluğun çokluğu da hiçliğin çokluğunun çokludur. Çokluktan türetilebilecek temel “Bir” yoktur. Fakat durum içerisinde sunulan her şey, durumu yapılandıran yasanın (bilgi rejiminin) altına düşmelidir. Bu yasa, durum içerisindeki her şeyin sayılmasını salık verir ama hiçlik sayılamaz. Aynı şekilde durumu yapılandıran yasa bütünlemeyi (*totalize*) amaçlar fakat çokluğun altında bulunan hiçlik bu sayma işleminin daima eksik kalacağını gösterir. Boşluk oradadır, fakat durumun bilgi rejimi içerisinde sayılamaz ve sunulamazdır. Her durum içerisindeki boşluk, bütünleme işleminin başarısızlığının garantörüdür (Trott, a.g.e., s. 83-84).

Olay ve Özne

Badiou, küme kuramının seçim aksiyomunu (*axiom of choice*) öznel müdahale fikrinin garantörü olduğunu söyler. Seçim aksiyomunu Badiou şu cümlelerle açıklar:

Bu aksiyoma göre, verili bir çokluğun çokluğu varsa, boş olmayan her bir çokluğun temsillerinin oluşturduğu bir çokluk vardır ve bu temsillerin varlığı ilk çokluk tarafından garanti edilir. Diğer bir deyişle, bir kişi, bir çokluk oluşturan çokluklardan birer eleman seçerek ve bir araya getirerek bir çokluk oluşturabilir: bu şekilde elde edilen çokluk tutarlıdır, yani vardır. Burada varlığı olumlanan şey, her bir kümenin çokluklarını, bir elemanı ile eşleyen bir fonksiyondur (seçim fonksiyonu) (Badiou, 2005, s. 225).

Seçim aksiyomu, boş olmayan kümelerden oluşan her küme grubu ailesinin bir seçim fonksiyonuna sahip olduğunu söylemektedir. Diğer bir deyişle, her kümeden birer eleman alınarak yeni bir küme inşa edilebilir.

Fakat sayılamaz sonsuz kümeler ve onların oluşturduğu sınıflar söz konusu olduğunda, seçim aksiyomunu kabul etmek bir probleme dönüşmektedir. Çünkü sonsuz kümelerde, Badiou'nun *un-delegateble* terimiyle ifade ettiği, elemanların adresinin bulunamaması durumu söz konusudur (Badiou, 2005, s. 225). Seçim aksiyomunun kabul edilmesi pek çok teoremin ispatını mümkün kılar; bu şekilde Badiou, bu aksiyomun, tarihin olumsuzluğunu mümkün kılan öznel müdahalenin varlığının garantörü olarak görür (Badiou, 2005, s. 223-231). Bu aksiyomla birlikte Badiou, siyasal ve tarihsel olgulara geçiş yapma imkânı kazanır. Badiou şöyle der:

Seçim aksiyomu bize “bazı müdahaleler vardır” der. Varoluşsal ibaresi – “vardır”da muhteva edilen – kendini bir varlık yönünde aşamaz, çünkü bir müdahale, tekilliğini, ontoloji tarafından varolmadığı ilan edilen o “Bir’den fazlalık olan” (*excess-of-one*) – olay – dan çekip çıkarır (Badiou, 2005, s. 230).

Olay, durum içerisindeki boşluğun duruma eklenmesine verilen isimdir. Olay, küme kuramının sınırlarını aştığından ontolojik olarak belirlenmemiştir. Olay, boşluğun sınırında bulunan, boşluğu çağıran, var olmayan parça olarak varolan şeye ait olandır. Olay, durum içerisinde kendisine yer bulamaz, onun imkanlarıyla açıklanamaz olandır.

Hakikat sürecinin başlaması için, bir şey olması gerekir. Ortada zaten olan – mevcut bilgi durumu- tekrardan başka bir şey yaratmaz. Bir hakikatin yeniliğini teyit etmesi için, ortada bir eklenti olması gerekir. Bu eklenti de rastlantıya bağlıdır. Öngörülemez, hesaplanamaz. Olanın ötesindedir. Ben buna olay diyorum. Yani olaysal bir eklenti tekrarı kesintiye uğrattığı için bütün yeniliği içinde bir hakikat ortaya çıkar (Badiou, 2006, s. 30).

Olayın en önemli özelliği *karar verilemezlik* tir. Bir çokluğun olay olarak fark edilmesine Badiou, müdahale ismini verir. Müdahale, olay ile ilgili bir hükümde bulunmak, onu adlandırmak ve ona sadakatle bağlanmak anlamlarına gelir (Badiou, 2005, 193-197). Müdahale eden özne olaydan önce yoktur; o ancak olaya sadakatle bağlanan, onu adlandıran ve olayın hakikatini etkinleştiren olarak vardır (Badiou, 2013, s. 50-53). Bu müdahale, mevcut sınıflandırmalarda, durumun temsil yasalarında bir yıkımı beraberinde getirir ve bu şekilde yeni şeyler açığa çıkma imkânı kazanır (Badiou, 2005, s. 189-209). Olaya sadakatle bağlanmanın bir operatörü olarak müdahale, hem hakikat sürecini yönetir hem de hakikati kurar (Badiou, 2005, s. 392).

(...) birini bir öznenin oluşumuna çağıran her neyse, onu, fazladan bir şey, durumlar ve durumların içindeki alışılmış davranış biçimleriyle izah edilemeyecek şekilde ortaya çıkan bir şey (boşluk) olduğunu varsaymamız gerekir. Şöyle diyelim: Hayvanın ötesine geçen (ama hayvan onun tek temeli olarak kalır) bir Özne'nin, bir şeyin olmuş olmasına, "olan" içindeki bildik kaydına indirgenemeyen bir şeyin olmuş olmasına ihtiyacı vardır. Gelin bu eklentiye olay diyelim ve hakikat değil sadece kanaatler meselesi olan çoklu-varlık ile bizi yeni bir varlık tarzına karar vermeye zorlayan olay arasında bir ayrım yapalım (Badiou, 2013, s. 50-51).

Badiou, insanın bedensel (hayvana) ya da kültürel (dilsel, dinsel ya da ulusal kimlik) varlığa indirgeyen mevcut bilgi rejiminin, insanın hakikat yaratabilme ve bir iynin ortaya çıkmasının faili olma ayırt edici özelliğini yok sayan, hatta onu bu özelliğinden mahrum bırakan bir yapısı olduğunu düşünür. Badiou'nun "Farklılıklar Etiği" ya da "Etik İdeolojisi" olarak adlandırdığı mevcut çerçeve, insanın sahip olduğu kültürel kimlikleri değer statüsüne yükselterek düşünme kapasitesini yok etmektedir. Bu nedenle *olay*, hayvana ya da kültürel kimliğine indirgenmiş insanın, özne insan haline gelmesini sağlayan olaydır (Türk, 2013, s. 228-229).

Bu nokta, Badiou'nun hakikat süreci dediği sürecin başladığı yerdir. Hakikat, Badiou için, doğruluğun uygunluk kuramındaki tarzda bir doğruluk değildir. Hakikat, hesabı verilen a priori ya da a posteriori bir bilgi de değildir; belirli öncüllerden türetilemez ya da ampirik olarak doğrulanamaz, bu zaviyeden de öğretilemezdir. Tüm bunlar durumun bilgi rejimi için geçerli olan kıstaslardır. Bilgi, durum içerisinde sunulan şeylerin sınıflandırılmasıyla ve o şeyler arasındaki bağıntıların belirlenmesiyle ilgilirken, hakikat bilgi rejiminin içerisinde tasnif edilemeyenle, sunulamayanla ilgilidir. Durum içerisinde doğruluk vardır ama hakikat yoktur; hakikat ancak olayla birlikte, o olaya sadakatle bağlanan bir öznenin adlandırmasıyla varlığa gelir. Durum düzeyinde doğruluktan, duruma eklenmiş bir olay ile birlikte hakikatten söz edilir. Hakikat bilmekle değil, sadakatle bağlanmayla ve inanmayla ilgilidir. Bu nedenle mevcut bilgi durumunun içerisinde hakikatin varlığa gelmesi için bir eklentiye, yani olaya ihtiyaç vardır. Ama hakikat olaya ait değildir; o jenerik bir süreç olarak olayla başlayan bir türetimdir (Badiou, 2005, s. 331-338).

Durumun bilgi rejimi, durumun öğelerini belirli kümeler ve alt küme-

ler olarak adlandırır ve sınıflandırır ama hiçbir zaman tüm alt kümeleri tüketemez. Bir çerçevede bir hakikat, jenerik bir altküme olarak, bilgi rejimi içerisinde tanımlanamayan ya da adlandırılmayan kümedir (Badiou, 2009a, s. 699). Çünkü hakikat tüketilemez bir sonsuz çokluktur (Badiou, 2004, s. 114). Badiou için bir hakikat, ancak sonsuz olduğunda bilgiden ayırt edilebilir (Badiou, 2005, 331). Sonsuz olduğu için durum içerisinde sunulamaz, dile getirilemezdir. Dolayısıyla bilgi rejiminin tasnif şeması içerisinde bir alt küme olarak belirlenemez ve bilgi olmaktan çıkar. Onun jenerik olmasının koşulu sonsuz olmasıdır; çünkü eğer sonlu olsaydı bir şekilde sınıflandırmadan kaçamayacak ve belirlenmiş olduğu için jenerik özelliğini kaybedecektir (Badiou, 2009a, s. 701). Peki bu jenerik kavramının kökeni nedir?

ZF küme kuramına göre, bu kuramın dokuz aksiyomunu bir ve aynı anda sağlayan şeye küme denilmektedir. 1938 tarihinde yayınlanan “Seçim Aksiyomunun ve Genelleştirilmiş Sürey Varsayımının Tutarlılığı” (*The Consistency of the Axiom of Choice and of the Generalized Continuum-Hypothesis*) adlı çalışmasında Kurt Gödel, sürey varsayımının ZFC küme kuramıyla tutarlı olduğunu ispat etmiştir. Bunun için öncelikle ZF dizgesini tutarlı varsaymış, inşa edilebilir evren (*constructible universe*) olarak bilinen ve seçim aksiyomunu barındıran ZFC’nin bir modelini inşa etmiştir. Daha sonra “eğer ZF tutarlıysa, sürey varsayımını ve seçim aksiyomunu içeren ZF dizgesi de tutarlıdır” önermesini teorem olarak ispatlamıştır. Son olarak ZF dizgesini tutarlı kabul etmiş ve ZF’de seçim aksiyomunun değilinin ve sürey varsayımının değilinin ispatının yapılamaz olduğunu ispatlamıştır (Tiles, 1989, s. 175-179; Bagaria, 2019, Wang, 1996, s. 249-252, Smullyan and Fitting, 1996, s. 5).

Dilden-durumdan bağımsız, dolaysızca farkına varılan bir gerçekliğin olmadığı durumda yapılabilecek olan tek şey, Gödel’in gösterdiği gibi ZFC aksiyomlarını sağlayan bir küme grubu seçmektir. Bu model bir küme sınıfı, kendisi küme olmayan bir kümeler grubudur. Badiou buna durum adını verecektir. Bu model içindeki kümelere ad vermek, bir yüklem üzerinden gerçekleşir. Herhangi bir x yüklemine sağlayan nesneler kümesi, x kavramının kaplamasını oluştururlar. Bu şekilde oluşturulabilecek küme grubunun sayılı, sayılabilir sonsuz kümenin sayılı kadardır. Dolayısıyla matematikçi, sayılamaz sonsuz sayıllığa sahip küme dünyasından, sayılabil-

bir sonsuz bir model çıkarmanın peşindedir (Tiles, 1989, s. 175-185; Bagaria, 2019, Wang, 1996, s. 249-252, Smullyan and Fitting, 1996, 5). İşte Badiou'nun bir-olarak-sayma terimleriyle ifade ettiği etkinlik budur.

Gödel'in makalesinden yirmi beş yıl sonra 1963 yılında Paul Cohen, "ZF tutarlıysa, seçim aksiyomunun değil ve süre varsayımının değil ZF dizgesi içerisinde tutarlıdır" önermesinin ispatını veren bir makale yayınlamıştır. Buna göre, eğer ZF tutarlıysa, süre varsayımı ZFC içerisinde, seçim aksiyomu da ZF içerisinde doğruluğu ya da yanlışlığı saptanamaz (*undecidable*) olan önermelerdir. Diğer bir deyişle bu iki önerme, küme kuramından bağımsızdır. Bunu başarmak için Cohen, zorlama tekniği (*forcing technique*) adı verilen bir teknik ve jenerik küme (*generic set*) adı verilen bir fonksiyonlar kümesini kullanmış, mevcut modeli yıkıma uğratarak (*generic expanding*) süre varsayımı ve seçim aksiyomunun saptanamazlığını ortaya koymuştur (Tiles, 1989, s. 175-185; Bagaria, 2019, Wang, 1996, s. 249-252, Smullyan and Fitting, 1996, 5).

Bu durumda her şey durum-model göreliliğe hale gelmektedir. Örnek olarak bir bilim insanı bir kuram geliştirdiğinde, bu kuramdaki terimlerin anlamı, o kuramı doğru kılan bir küme topluluğunca, yani modelce belirlenmektedir (Badiou, 2015, s. 39-45). Fakat model içerisinde tutarsızlık yaratmayan bir kümenin-kavramın sisteme girmesi, eski kavramsal şemada ciddi değişiklik yaratmakta, daha önce görülemeyen bazı ilişkileri görmeyi mümkün kılmaktadır. Küme kuramının sınırları içerisinde ifade edilen ontolojik olarak asıl var olandır. Zorlama tekniği (*forcing technique*), küme kuramı içerisinde saptanamayan, ontolojik olarak var olup olmadığı bilinemeyen önermelerle ilgili hüküm verebilmeyi mümkün kılar.

Zorlamak fiili, hakikatin gücü kopuş gücü olduğu için, durumun dolaysızlığına yerleşik ve dolaşımda olan bilgileri ihlal ederek döndüğüne ya da kanaatlerin, iletişimlerin ve sosyallığın anlamlarını aldıkları o taşınabilir ansiklopediyi bu ihlal sayesinde yeniden işlediğine işaret eder. Bir hakikat iletilebilir değilse bile, kendisinden belli bir mesafede, iletişim biçimlerine ve göndergelerine güçlü bir biçimde yeni şekiller verildiğini ima eder (Badiou, 2013, s. 74).

Bu, mevcut ontolojinin sınırlarını aşmakla mümkündür ve insan ancak, bu aşmayı mümkün kılan bir olaya sadakatle bağlandığında özne haline gelebilir (Badiou, 2013, s. 74).

Bir hakikatin varlığı, kendisinin, içinde hakikatin yayıldığı durumun önceden oluşturulmuş dayanağına bir istisna teşkil etmesine “jenerik” denir. Diğer bir deyişle bir dünyada yer edinmesine rağmen, bir hakikat o durumun ifade formlarından hiçbirinde tutulamaz. Bir hakikat, hiçbir tikel yüklemle kuşatamayacağı bir çokluğu kuşatması bakımından herkesi ilgilendirir. Bir hakikatin sonsuz çalışmasına ise “jenerik süreç” ismi verilir. Ve (basit bireysel bir hayvan değil) bir Özne olmak, böyle bir sürecin yerel aktif bir boyutu olmaktır (Badiou, 2005, s. xiii).

Nasıl olay durumda bir kesinti oluşturuyorsa, hakikat de bilgi rejiminde aynı şeyi yapar. Hakikat, jenerik bir süreç olarak sonlu özneyi var eden tamamlanamaz sonsuz düşüncedir. Olayın karar verilemez oluşu, bir bahse girilmesini gerektirir; bu bahse girerek boşluğu adlandıracak olan özne, olayı sabitleyen ilkedir (Badiou, 2006, s. 30-31). Badiou için jenerik kavramı o kadar önemlidir ki, bu kavramı kendi düşüncesinin amblemi olarak ilan eder:

Eğer bir kategori, düşüncemin amblemi olarak tasarlansaydı, bu ne Cantor’un *saf çokluğu* ne Gödel’in *inşa edilebilir* olanı ne kendisiyle varlığın isimlendirildiği *boşluk* ne de varlık olarak varlık olmayan (*what-is-not-being-qua-being*) eklentisinin ortaya çıktığı *olay* olmazdı. Bu kategori *jenerik* olurdu (Badiou, 2005, s. 15).

Badiou’ya göre özne, ne Aristotelesçi anlamda tüm arazları taşıyan olarak ne de Descartesçi anlamda kesin bilginin kaynağı olarak bir töz değildir. Özne, sunumdaki değişmez unsur ya da boşluk da değildir. Özne, Kant’taki gibi duysal tecrübenin bir organizasyonu ya da onun a priori bir koşulu da olamaz (Badiou, 2005, s. 391-392). Çünkü tüm bu soyut özne tanımlarının etik ve politik yansımaları, evrensel ve değişmez bir insan doğası fikrine yol açmakta, insanı ya pasif kurban özne durumuna ya da Kantçı anlamda yargıda bulunan seyirci özne durumuna mahkûm etmektedir (Badiou, 2013, s. 11-25). Bu tarz bir özne tanımı sadece mevcut sınıflandırmaları olumlamakla kalmayan, aynı zamanda felsefenin de imkânını ortadan kaldıran bir çerçeve ortaya çıkarmaktadır (Badiou, 2009b, s. 84).

Badiou için özne, hakikat sürecinin yerel bir statüsü, durumun fazlalığında bir yapılandırma olarak vardır (Badiou, 2005, s. 392). Özne, mevcut sunum içerisinde kırılma yaratan olayın tekilliğine sadakatle bağlanan ve onu adlandırarak hakikati evrenselleştiren, durumda görünmeyen boşlu-

ğün adlandırılmasıyla görünmeye başlayan bilgileri toplayan ilkedir (Badiou, 2005, s. 397). Olay, durumun saymadığı boşluğu görünür kılar ve jeneriği olumlar. Jenerik, durum içerisinde muhakemesi yapılamayanın pozitif adıdır (Badiou, 2005, s. 327). Badiou, olaya örnek olarak Marx'ın siyasi düşüncesini gösterir:

Marx siyasi düşünce için bir olaydır, çünkü "proletarya" adıyla, ilk burjuva toplumların merkezindeki boşluğu adlandırır. Çünkü proletarya, -bütünüyle mülksüz olduğu ve siyaset sahnesinde mevcut olmadığı için- sermaye sahibi olanların halinden memnun doluluğunun etrafında düzenlendiği şeydir. Özetlersek: Bir olayın temel ontolojik özelliği, kendisi için olay olduğu şeyin konumlanmış boşluğunu kaydetmek, adlandırmaktır (Badiou, 2013, s. 73).

Mevcut durum içerisindeki sınıflandırmaları insanlar bir olması gereken olarak görürler. Bu sınıflandırmalar insanları rahatlatır, çünkü öngörülebilir bir dünya vadeder. Bu rahatın bozulması kaçınılmaz bir şekilde dirençle karşılaşacaktır (Badiou, 2013, s. 79). Bu nedenle özne olmak, bir hakikatin varlığa gelme imkânını yaratan olaya bağlanmak ve onu bir durumun parçası kılmanın aktörü olmak demektir. Bu şekilde özne, mevcut bilgi rejimi içerisindeki sınıflandırmaları altüst eden ilkedir. "Sahiden de bir hakikatin hesaba gelmez yeniliği ve yerleşik bilgilerde açtığı delik nasıl olur da kararlı bir muhalefetle karşılaşmadan bir duruma dâhil olabilir?" (Badiou, 2013, s. 43-44). Badiou'nun örneklerinden bir diğeri de Einstein'ın Görelilik Mekanığıdır.

Einstein'ın 1905 tarihli metinlerinden sonra, eğer bu metinlerin radikal yeniliklerine sadıksam, klasik çerçevesi içinde kalarak fizik yapmaya devam edemem. Bir olaya sadakat, (ister siyasi, ister aşkı, ister sanatsal, ister bilimsel olsun) olayın gerçekleştiği özgül düzen içinde meydana gelen (hem düşünülmüş hem uygulanmış) gerçek bir kopuştur... Esasen, bir hakikat, olaysal eklentinin durum içinde izlediği maddi güzergâhtır. Yani içkin bir kopuştur. "İçkin"dir, çünkü hakikat başka bir yerde değil durumun içinde ortaya çıkar - bir hakikatler cenneti yoktur. "Kopuş"tur, çünkü hakikat-sürecini teşvik eden şey -olay- durumun egemen diline ve yerleşik bilgilerine göre hiçbir anlam taşımaz (Badiou, 2013, s. 52).

Olayla birlikte, daha önce doğru ya da yanlış olduğu söylenemeyen bir ifade, mevcut bilgi rejimi içerisinde bir doğruluk değeri alır. Bunu yaparken de durumun bilgi rejimindeki kavramların anlamlarını ve eski

sınıflandırmaları değiştirir. Her olay, bir durumun boşluğunu açığa çıkarır; öznenin sadakati ise bilgilerin hakikat tarafından zorlanmasını gerektirir (Badiou, 2005, s. 29-30; 2013, s. 75). Birey, durum içerisinde fark edilemez olan boşluğu adlandırır ve bir hakikatin ortaya çıktığı *olayın* parçası olarak özne haline gelir. Bir sadakat taşıyıcısı olarak asla süreçten önce var olamaz. “Olaydan önce durum içinde kesinlikle yoktur; diyebiliriz ki hakikat süreci bir özneye sebep olur.” (Badiou, 2013, s. 52)

Bir olaya sadık olmak demek, bu olayın eklendiği durumun içinde, durumu olaya “göre” düşünerek (gerçi her tür düşünce bir pratiktir, bir sınamadır) hareket etmek demektir. Bu da tabii ki (olay durumun bütün normal yasaları tarafından dışlandığı için) özneyi yeni bir var olma ve durum içinde davranma tarzı icat etmeye zorlar (Badiou, 2013, s. 51).

Bahsedilen adlandırmayla insanlar, o zamana kadar fark edilmemiş bir gerçekliğin farkına varırlar. Bu farkındalık, insanların gerçekliği kendilerine sunma biçimini ve dolayısıyla olağan kabul ettikleri sınıflandırmaları dönüştürür. Bu dönüşüm, mevcut farklılıkların ve karşıtlıkların aşılmasını sağladığı için de iyidir. Dolayısıyla “olay” denilen şey, yeni bir iyyinin ortaya çıkmasına neden olan ve “yeni bir varlık tarzına karar vermeye zorlayan” olaydır. Badiou, bu görme ve adlandırma işleminin olumsal olduğunu söyler; zira o durumun boşluğunun bir insan tarafından görülmesi zorunlu değildir. Ayrıca durumun boşluğunu görmeyi mümkün hale getirecek bir algoritma da yoktur (Badiou, 2013, s. 73; 2005, s. 178-179).

Bu iyilerin ortaya çıktığı yerler, diğer bir deyişle özne olanın içinde doğduğu mekânlar, yani insanın parçası olarak hakikat sürecini başlattığı olaylar siyaset, sanat, bilim ve aşk alanında gerçekleşir. Bu dört hakikat yordamında ya da jenerik usulde özne olacak insan, modelin içerisindeki sınıflandırmaların görünmez kıldığı bir hakikatin görülmesi ve adının koyulmasını mümkün kılan olaya eklemlenir. Bu hakikat Cohen’in jenerik kümesi gibi, mevcut bilgi rejimi içerisindeki terimlerin bir kısmının anlamını değiştirir ve daha önce siyasette, sanatta, bilimde aşılamayan çatışmaların, yani uyuşturulamaz farklılıkların aşılmasını sağlayacak yeni hakikatlerin-iyilerin ortaya çıkmasını sağlar. “Bir hakikatin içimden geçmesinin sebep olduğu o beni aşan fazla (*excess*) sayesinde kurucu unsurlarımı birbirine bağlarım.” (Badiou, 2013, s. 57-58).

Uyuşturulamaz farklılıklar ve çatışmalar “zaten olan şeyler olduğuna

ve her hakikat henüz olmayanın oluşması olduğunu göre, farklılıklar tam da hakikatlerin lağvettiği ya da önemsizleştirdiği şeylerdir” (Badiou, 2013, s. 40). Badiou bu olaylara Fransız Devrimini, Galileo’nun mekanik fiziği yaratmasını, Haydn’ın klasik müzik üslubunu icat etmesini, Çin Kültür Devrimini, kişisel bir aşk macerasını, matematikçi Grothendieck’in Topos teorisini yaratmasını ve Schöberg’in iki tonlu gamı icat etmesini örnek olarak gösterir. (Badiou, 2013, s. 41-51)

Fakat yeni bir hakikatin durum içerisine girmesi ve onun dile getirilebilir olması, zorunlu olarak tüm insanlığın aynı tarihsel moment içerisine girmesi anlamına gelmez. Aynı şekilde, bir tarihsel moment gerçekleştikten sonra, eğer o hakikatin arkasında duran toplumsal inanç zayıflamaya başlarsa ya da bu inanca dair şüpheler ortaya çıkarsa, o hakikat ve onun sayesinde dile getirilebilir olan diğer hakikatler de ortadan kalkmaya başlayacaktır. Bu durumda, eski sınıflandırmalar ve karşıtlıklar yeniden gün yüzüne çıkacaktır. Bu nedenle Badiou felsefesi, hakikate sadakatle bağlanmaya bir çağrı olarak karşımıza çıkar.

Sonuç

Badiou, hakikatin ölümünün ilan edildiği, felsefenin işlevsiz ve tutkusuz bırakıldığı bu çağda, yeniden hakikat üzerine felsefe yapabilmenin yolunun, küme kuramının ontoloji olarak benimsenmesinden geçtiğini düşünür. Bu varlık kuramına ayağını basarak insanın tarihselliğini, tarihsel olayların insanlığı belirli momentlerden diğerlerine nasıl taşıdığını, iyunin nasıl ortaya çıktığını ve bu süreçte insanın bu tarihsel olayla ilişkisi içerisinde nasıl özneleştığının açıklamasını yapmaya çalışan bir kuram geliştirmiştir.

Badiou'nun kuramı neden önemlidir? Yazının giriş kısmında özetlenen üç felsefi eğilim hakikatin ölümünün üzerinde yükselir. Bu, bir nevi “insan her şeyin ölçüsüdür” demekle aynı şeydir. İnsanın her şeyin ölçüsü olması ise, insanın davranışlarını kişisel beğeni ve hoşnutsuzluklar üzerinden meşrulaştıran bir ahlaki görelilik ortaya çıkarır. Bu ahlaki görelilik, Platon’un *Theaitetos* diyalogunda ifade edildiği gibi, insanı hayvanlardan hiçbir ayırt ediciliğinin olmadığı bir konuma hapseder. Her ne kadar çağın popüler söylemleri, insanın hayvanlardan bir hayvan olmasında bir sakınca olmadığını, hatta bu gerçeğin onu varlık karşısında daha mütevazı olmaya

çağırdığını söyleseler de, Badiou'nun ifadesiyle bu hakikatsizlik ideolojisinin ortaya çıkardığı perspektif, hukuku yalnızca güçlülerin çıkarlarını korumanın aracına dönüşmekte, çıkar peşinde koşmayı tek etik ilke olarak dayatmakta, tüm ilişkileri ticarileştirmekte, kapitalizmin ve faydacılığın kendi çıkarının peşinde koşan insanını, piyasanın nihai düzenleyici ilkesi olarak sunmaktadır. Bir yandan insan, insanca yaşama olanaklarından mahrum edilirken, diğer taraftan doğa teknik imkânlarla sonuna kadar sömürülmektedir. Bu noktada Badiou'nun özne kuramı, etkin ve güçlü bir birey olma olanaklarından mahrum edilen, bu güçsüzlüğünü örtmek için belirli kimlikleri üzerine giymek zorunda bırakılan bir varlığın, yenden insan olabilmesinin yoluna işaret etmektedir. Badiou'nun serimlediği biçimiyle insanın mevcut sıkışmışlığı, *Piyanist* (2002) filminde üşüdüğü (güçsüz hissettiği) için alman paltosu (kimlik) giymek zorunda olan karaktere, neden o paltoyu giydiği sorulduğunda verdiği “üşüyorum” cevabında açığa çıkmaktadır. Badiou bize, hakikatsizlik kışında insanlara palto giydiği için kızmanın ya da giymemesi gerektiğiyle ilgili söylevlerde bulunmanın anlamsızlığını öğretmekte ve ancak hakikat güneşinin bu kışı bitirebileceğini hatırlatmaktadır. Çünkü ancak bir hakikat varsa bir sınır ve ancak bir sınır varsa bir birey vardır.

Kendisinin de ifade ettiği üzere, felsefe yapmanın çok dar sınırlar içerisine hapsedildiği bir akademide, kanımızca Badiou düşüncesi, insanın bilim, sanat, siyaset ve aşk gibi alanlarla ilişkisini farklı perspektiflerden düşünme imkânları taşımaktadır. Hepsinden öte felsefenin ancak tutkuyla yapılabileceğini hatırlatmaktadır.

Kaynaklar

- Badiou, A. (2004). *Theoretical Writings*. (Trans. and ed. R. Brassier and A. Toscano). London & New York: Continuum.
- Badiou, A. (2005). *Being and Event*. (Trans. O. Feltham). New York: Continuum.
- Badiou, A. (2006). *Sonsuz Düşünce*. (Çev. I. Ergüden ve T. Birkan). İstanbul: Metis Yayınları.
- Badiou, A. (2009a). *Logics of Worlds*. (Trans. A. Toscano). London & New York: Continuum.
- Badiou, A. (2009b). *Bir Tartışma: Felsefe ve Güncellik*. (Çev. Ö. Aktok). İstanbul: Encore Yayınları.

- Badiou, A. (2013). *Etik: Kötülük Kavrayışı Üzerine Bir Deneme*. (Çev. T. Birkan). İstanbul: Metis Yayınları.
- Badiou, A. (2015). *Model Kavramı*. (Çev. A. Tümertekin). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Badiou, A. (2017). *Sonlu ve Sonsuz*. (Çev. M. Erşen). İstanbul: MonoKL Yayınları.
- Bagaria, Joan (2019). Set Theory. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. (Ed. E. N. Zalta <https://plato.stanford.edu/archives/spr2019/entries/set-theory>).
- Coombs, N. (2015). *History and Event: From Marxism to Contemporary French Theory*. Edinburg: Edinburgh University Press.
- Hallward, P. (2004). Introduction: Consequences of Abstraction. *Think Again: Alain Badiou and the Future of Philosophy*. (Ed. P. Hallward). London & New York: Continuum.
- Norris, Christopher (2009). *Badiou's Being and Event*. London & New York: Continuum.
- Smullyan R. M. and Fitting, M. (1996). *Set Theory and the Continuum Problem*. Oxford: Clarendon Press.
- Türk, D. (2013). *Öteki, Düşman, Olay: Levinas, Schmitt ve Badiou'da Etik ve Siyaset*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Trott, A. (2011). The Truth of Politics in Alain Badiou: There is Only One World, *Parrhesia*, 12, 82-93.
- Wang, H. (1996). *A Logical Journey: From Gödel to Philosophy*. Cambridge: The MIT Press.

Öz: Frege'nin aritmetiği mantığa indirgeme projesi ve bu projede ortaya çıkan paradoksların ortadan kaldırılmasına yönelik geliştirilen aksiyomatik küme kuramı ve Cantor'un sürey varsayımının, aksiyomatik küme kuramı sınırları içerisinde ispatının verilme girişimlerinin matematik ortaya çıkardığı değişimler, felsefe yapma biçimini de ciddi biçimde dönüştürmüştür. Bu dönüşümün takip edilebileceği düşünürlerden bir tanesi de Alain Badiou'dur. Ona göre klasik düşünme biçiminde, yeni bir düşünülürün, bir olayla birlikte hakikat rejimi içerisinden doğmasının bir açıklaması yoktur. Ne Platon ve Aristoteles'te ne de Kant'ta böyle bir olayın ve bu olaya sadakatle bağlanan bir insanın özneleşmesi-

nin sürecine yer açılmaz. Fakat küme kuramının yeni ontoloji olduğunu iddia eden Badiou, bu ontolojinin özneye yer açtığını, onun nasıl mümkün olduğunu açıklamasını yapabilme imkânlarını taşıdığını düşünür. Badiou, yeni bir hakikatin varlığa gelmesinin faili olan, bu şekilde siyaseti, bilimi ve sanatı değiştirerek insanlığı yeni bir tarihsel momente taşıyan olaylara sadakatle bağlanan insanların, hayvan-insandan ayrılarak özne haline geldiklerini iddia etmiştir. Bu özne kuramına dayanarak insanın tarihselliğini temellendirirken, etik ve siyaset alanında yepyeni tezler öne sürme imkânlarının önünü açmıştır.

Anahtar Kelimeler: Badiou, küme kuramı, varlık, olay, özne.

